
തെറ്റിദ്ധാരണകളും അവയ്ക്കുള്ള മറുപടിയും - 2

ചിലർ പറയുന്നു: “മതത്തിൽ അഭിപ്രായഭിന്നത വിലക്കപ്പെട്ടതാണെങ്കിൽ സ്വഹാബികൾക്കിടയിലും, അവർക്ക് ശേഷമുള്ള ഇമാമുകൾക്കിടയിലുമുള്ള ഭിന്നതയെക്കുറിച്ച് നിങ്ങളെന്ത് പറയുന്നു? അതല്ല, അവരുടെ ഭിന്നതയും, പിൽക്കാലക്കാരുടെ ഭിന്നതയും തമ്മിൽ വ്യത്യാസമുണ്ടോ?”

അതെ, രണ്ട് ഭിന്നതയും തമ്മിൽ വലിയ വ്യത്യാസമുണ്ട്. രണ്ട് രീതിയിൽ അത് വ്യക്തമാകും. ഒന്ന്: അതിന്റെ കാരണം. രണ്ട്: അതിന്റെ ഫലം.

എ. സ്വഹാബികളുടെ ഭിന്നതയാകട്ടെ, ഒഴിച്ചുകൂടാൻ പറ്റാത്തതും മനസ്സിലാക്കുന്നേടത്തുള്ള സ്വാഭാവികമായ ഭിന്നതയുമാണ്. അവരിൽനിന്നും ആരും അഭിപ്രായ ഭിന്നത സ്വയം തെരഞ്ഞെടുത്തതല്ല. അവരുടെ കാലത്തുണ്ടായിരുന്ന മറ്റ് കാര്യങ്ങളും അതിലേക്ക് സ്വാധീനിച്ചിരുന്നു. അത് അവരുടെയിടയിലുള്ള ഭിന്നത അനിവാര്യമാക്കി. പിന്നീട് അവരുടെ കാലശേഷം അത് നീങ്ങിപ്പോവുകയും ചെയ്തു.¹ ഇത്തരം അഭിപ്രായഭിന്നതകൾ പൂർണ്ണമായും ഇല്ലാതാക്കാൻ സാധ്യമല്ല. അതിനാൽ, മുമ്പുദ്ധരിച്ച ആയത്തുകളിലും അതേ ആശയത്തിലുള്ള മറ്റ് ആയത്തുകളിലും ഉള്ള ആക്ഷേപം ഇവർക്ക് ബാധകമല്ല - ഉദ്ദേശപൂർവ്വം ഭിന്നിച്ചതോ ഭിന്നതയിൽ ഉറച്ചുനിന്നതോ അല്ലാത്തത് കൊണ്ട് തന്നെ.

എന്നാൽ ഇന്നുള്ള മുഖല്ലിദുകളിൽ കാണുന്ന ഭിന്നതയാകട്ടെ അതിന് പൊതുവിൽ യാതൊരു ന്യായീകരണവുമില്ല. അവരിൽ ചിലർക്ക് ചിലപ്പോൾ ഖുർആനിൽനിന്നും സുന്നത്തിൽനിന്നുമുള്ള തെളിവ് വ്യക്തമാകും. അത്, അവർ സാധാരണ പിന്തുടരുന്നതിനെതിരായിട്ടുള്ള മറ്റൊരു മദ്ഹബിന് അനുകൂലമായ തെളിവാണെങ്കിൽ, സ്വന്തം മദ്ഹബിനെതിരാണെന്ന ഒറ്റക്കാരണത്താൽ അതിനെ അവർ അവഗണിച്ചുകളയും- മദ്ഹബാണ് അവരുടെയടുക്കൽ അടിസ്ഥാനപരം എന്ന നിലക്ക്. അല്ലെങ്കിൽ അത് മുഹമ്മദ് (ﷺ) കൊണ്ടുവന്ന ദീനാണ് എന്ന നിലക്ക്. മറ്റ് മദ്ഹബാകട്ടെ, ദുർബലമാക്കപ്പെട്ട വേറെ ദീൻ ആണ് എന്നതുപോലെ!

വേറെ ചിലർ ഇതിന് നേരെ വിപരീതമാണ്. അവർ ഈ മദ്ഹബുകളെ അവയ്ക്കിടയിലുള്ള വ്യാപകമായ അഭിപ്രായ ഭിന്നതകളുള്ളതോടൊപ്പംതന്നെ- വിവിധ ശരീഅത്തുകളായി (മതനിയമങ്ങളായി) കണക്കാക്കുന്നു. അവരിൽ പിൽക്കാലക്കാരായ ചിലർ അത് വ്യക്തമാക്കിയത് പോലെ.² ഒരു മുസ്ലിമിന് അവയേതിൽനിന്നും അവനുദ്ദേശിക്കുന്നത് കൊള്ളുകയും തള്ളുകയും ചെയ്യുന്നതിന് കൃഷ്ടമില്ല. അവയെല്ലാം അംഗീകൃത മതനിയമങ്ങളാണ്! ഈ രണ്ട് കൂട്ടരും തങ്ങൾ അഭിപ്രായ ഭിന്നതയിൽതന്നെ നിലകൊള്ളുവാനുള്ള ന്യായീകരണമായി കാണുന്നത് ഈ നിരർത്ഥകമായ ഹദീമാണ്- “എന്റെ സമുദായത്തിലെ അഭിപ്രായഭിന്നത കാരണമാണ്”. പലരും ഇത് തെളിവാണെന്നുപയോഗിക്കുന്നത് നാം ധാരാളമായി കേട്ടിട്ടുണ്ട്!

അവരിൽ ചിലർ ഈ ഹദീമിന് പിന്നിലെ കാരണങ്ങളും ഉദ്ദേശങ്ങളും വ്യക്തമാക്കിക്കൊണ്ട് പറയുന്നു: “നിശ്ചയമായും അഭിപ്രായഭിന്നത അനുഗ്രഹമാകാൻ കാരണം അതിൽ സമുദായത്തോടുള്ള വിശാലതയുൾക്കൊള്ളുന്നത് കൊണ്ടാണ്!” ഈ ‘കാരണം’, മുമ്പുദ്ധരിച്ച വ്യക്തമായ ഖുർആൻ വചനങ്ങൾക്കും സൂചിപ്പിക്കപ്പെട്ട ഇമാമുകളുടെ വചനങ്ങളുടെ ആശയങ്ങൾക്കും എതിരാണ് എന്നതോടൊപ്പം, ഇതിന് വ്യക്തമായ മറുപടി ചിലരിൽനിന്ന് വന്നിട്ടുമുണ്ട്.

---

¹ ഇബ്നുഹസ്മിന്റെ അൽ ഇഹ്കാം ഫീ ഉസൂലിൽ അഹ്കാം, അദ്ദഹ്ലവിയുടെ ഹുജ്ജത്തുല്ലാഹിൽ ബാലിഗ്, ഈ വിഷയം പ്രത്യേകമായി കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ തന്നെ രചനയായ ഇഖ്ദൽജീദ് ഫീ അഹ്കാമിൽ ഇജ്തിഹാദ് വത്തഖ്ലീദ്- എന്നിവ പരിശോധിക്കുക.

² മൂനാവിയുടെ ഫൈളൽഖദീർ (1/209) അല്ലെങ്കിൽ സിൽസിലത്തുൽ അഹാദീമു ഉള്ളൂഫ (1/76,77) കാണുക.

ഇബ്നുൽ ഖാസിം പറഞ്ഞു: “റസൂലി(ﷺ)ന്റെ സ്വഹാബികളിലെ അഭിപ്രായ ഭിന്നതയെക്കുറിച്ച് മാലികും ലൈലും പറയുന്നതായി ഞാൻ കേട്ടു: ‘ജനങ്ങൾ പറയുന്നത് പോലെ “അതിൽ വിശാലതയുണ്ട്” എന്നല്ല. അപ്രകാരമല്ല തന്നെ. അതിൽ ചിലത് തെറ്റും ചിലത് ശരിയുമായിട്ടുള്ള കാര്യമാണ്”³

അശ്ഹബ് പറഞ്ഞു: “റസൂലി(ﷺ)ന്റെ അനുചരന്മാർ മുഖേന വിശ്വസ്തരായ ആളുകളിൽനിന്നുള്ള ഹദീഥ് സ്വീകരിച്ച ഒരാളെക്കുറിച്ച് ഇമാം മാലിക് ചോദിക്കപ്പെട്ടു: താങ്കൾ അതിൽ വിശാലത കാണുന്നുണ്ടോ?”

അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: “ഇല്ല, അല്ലാഹു സത്യം, സത്യമായത് ലഭിക്കുന്നിടത്തോളം സത്യം ഒന്ന് മാത്രമാണ്. വിരുദ്ധമായ രണ്ടഭിപ്രായങ്ങൾ-അവ രണ്ടും ഒരുമിച്ച് ശരിയാകുമോ?! സത്യവും ശരിയും ഒന്നുമാത്രമാണ്”⁴.

“ഇമാം ശാഫിയുടെ അനുചരനായ ഇമാം മുസ്നി പറഞ്ഞു: “റസൂലി(ﷺ)ന്റെ അനുചരന്മാർ ഭിന്നിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവരിൽ ചിലർ ചിലരുടെ തെറ്റ് തിരുത്തിയിട്ടുമുണ്ട്. അവരിൽ ചിലർ ചിലരുടെ വാക്കുകൾപരിശോധിക്കുകയും തെറ്റുകൾ കണ്ടെത്തുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അവരുടെ വാക്കുകൾ മുഴുവൻ ശരിയായി അവർ കണക്കാക്കിയിരുന്നെങ്കിൽ, അവരത് ചെയ്യുമായിരുന്നില്ല. ഒറ്റ വസ്ത്രത്തിൽ നമസ്കരിക്കുന്ന വിഷയത്തിൽ ഉബയ്യൂബ്നു കഅ്ബും ഇബ്നു മസ്ഊദും ഭിന്നിക്കുന്നത് കണ്ട ഉമർ ഇബ്നുഖത്വാബ് കോപിച്ചു. ഉബയ്യൂ പറഞ്ഞു: “ഒറ്റ വസ്ത്രം ധരിച്ച് കൊണ്ടുള്ള നമസ്കാരം നല്ലതും ഭംഗിയുള്ളതുമാണ്; ഇബ്നു മസ്ഊദ് പറഞ്ഞു: “അവൻ അധികം വസ്ത്രങ്ങളില്ലാത്തപ്പോൾ മാത്രമാണത്”. കോപിഷ്ടനായിക്കൊണ്ട് ഉമർ പുറത്ത് വന്നു.

എന്നിട്ട് പറഞ്ഞു: “റസൂലി(ﷺ)ന്റെ അനുയായികളിലുള്ള രണ്ടാളുകൾ-അവരിലേക്കാണ് ജനങ്ങൾ നോക്കുന്നതും, അവരിൽനിന്നാണ് ജനങ്ങൾ പഠിക്കുകയും ചെയ്യുന്നത്-അവർ ഭിന്നിക്കുകയോ?! ഉബയ്യൂ പറഞ്ഞതാണ് സത്യം. ഇബ്നു മസ്ഊദ് അത് ശ്രദ്ധിച്ചിട്ടില്ല. എന്നാൽ, ഇതിനുശേഷം ഇനിയാരെങ്കിലും ഈ വിഷയത്തിൽ എന്റെ ഈ സ്ഥലത്തുവെച്ച് തർക്കിക്കുന്നത് ഞാൻ കേട്ടാൽ ഇന്ന ഇന്ന പ്രവർത്തികൾ അവനോട് ഞാൻ ചെയ്യും”⁵

ഇമാം മുസ്നി തന്നെ വീണ്ടും പറഞ്ഞു: “അഭിപ്രായഭിന്നത അനുവദിക്കുകയും, രണ്ട് പണ്ഡിതന്മാർ ഒരു വിഷയത്തിൽ ഇജ്തിഹാദ് നടത്തി അവരിൽ ഒരാൾ അത് ‘ഹലാൽ’ എന്നും മറ്റേയാൾ ‘ഹറാം’ എന്നും പറഞ്ഞാൽ അവ രണ്ടും അവരുടെ ഇജ്തിഹാദിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ശരിയാണ് എന്ന് വാദിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ചിലരുണ്ട്. അവരോട് ചോദിക്കുക: ‘ഇത് നിങ്ങൾ പ്രമാണത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണോ പറഞ്ഞത് അതല്ല, ഖിയാസിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലോ?’ ‘പ്രമാണങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ’ എന്നവർ പറയുകയാണെങ്കിൽ അവനോട് ചോദിക്കുക. ‘ഭിന്നിക്കുന്നത് ഖുർആൻ വിരോധിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ പിന്നെയെങ്ങനെ അത് പ്രമാണങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലാകും?’. ‘ഖിയാസിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണ്’ എന്ന് അവൻ പറയുകയാണെങ്കിൽ അവനോട് ചോദിക്കുക: ‘ഭിന്നിക്കുന്നത് പ്രമാണങ്ങൾ വിലക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ, ഭിന്നത അനുവദനീയമാണെന്ന് ഖിയാസിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ പറയാൻ നിനക്കെങ്ങനെ അനുവാദം കിട്ടി?’ ഇത് ബുദ്ധിയുള്ള ആർക്കും സ്വീകാര്യമല്ല. എന്നിട്ടല്ലേ പണ്ഡിതൻ”⁶

ഇനി അവൻ പറയുകയാണെങ്കിൽ: സത്യം ഒന്ന് മാത്രമാണ് -വിവിധങ്ങളല്ല- എന്ന് ഇമാം മാലികിൽനിന്നും നിങ്ങളുദ്ധരിച്ചത് ഉസ്താദ് സർഖാഇന്റെ അൽമദ്ഖൽ അൽഫിഖ്ഹി (1/89) എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിലുള്ളതിന് എതിരാണ് (അതിൽ പറയുന്നു): “ഇമാം മാലികിന്റെ മദ്ഹബും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗ്രന്ഥമായ ‘മുവത്വ’യും അബ്ബാസീ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ ഔദ്യോഗിക നിയമസംഹിതയായി തെരഞ്ഞെടുക്കാൻ (ഖലീഫമാരായ) അബൂജഅ്ഫർ അൽമൻസൂറും ശേഷം അർറശീദും ഉദ്ദേശിച്ചപ്പോൾ, ഇമാം മാലിക് തന്നെ അതിനെ വിലക്കി. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു:

³ ജാമിഇ ബയാനിൽ ഇൽമി(2/81-82)ൽ ഇബ്നു അബ്ദുൽ ബർദ്.

⁴ അതേ പുസ്തകം (2/82, 88, 89)

⁵ അതേ പുസ്തകം (2/83-84)

⁶ അതേ പുസ്തകം (2/89)

“തീർച്ചയായും റസൂലി(ﷺ)ന്റെ അനുചരന്മാർ ശാഖാപരമായ കാര്യങ്ങളിൽ അഭിപ്രായഭിന്നതയിലായിട്ടുണ്ട്. അവർ വിവിധ പട്ടണങ്ങളിലായി ചിതറിയിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ അവരെല്ലാം ശരിപ്രാപിച്ചവരാണ്”.

ഞാൻ (അൽബാനി) പറയുന്നു: ഇമാം മാലികി(റഹിമഹുല്ലാ)ൽനിന്നുള്ള ഈ സംഭവം അറിയപ്പെട്ടതും പ്രസിദ്ധവുമാണ്. എന്നാൽ ‘അവരെല്ലാം ശരിപ്രാപിച്ചവരാണ്’ എന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റേതായുള്ള അവസാന വാചകം ഞാൻ എത്തിച്ചേർന്നിട്ടുള്ള ഒരു അവലംബ കൃതിയിലും റിപ്പോർട്ടിലും അടിസ്ഥാനമുള്ളതായി ഞാനറിയില്ല.⁷ അല്ലാഹുവാണെ! അബൂനുഐമിന്റെ ഹിൽയതുൽ ഔലിയ (6/332)യിലുള്ള ഒരു റിപ്പോർട്ട് ഒഴികെ. അതിന്റെ പരമ്പരയിൽ ഒരു അൽമിഖ്ദാം ഇബ്നു ദാവൂദ് ഉണ്ട്. ദഹബി തന്റെ അള്ളുഅഹാഇൽ അദ്ദേഹത്തെ ദുർബലനായിട്ടാണ് ഉൾപ്പെടുത്തിയത്. അതോടൊപ്പംതന്നെ അതിലെ വാചകം: “അവരെല്ലാം സ്വന്തം വീക്ഷണത്തിൽ ശരിപ്രാപിച്ചവരാണ്”-ഇവിടെ “സ്വന്തം വീക്ഷണത്തിൽ” എന്നുള്ള വാചകം അറിയിക്കുന്നത് അൽമദ്ഖലിലുള്ള റിപ്പോർട്ട് കേടുള്ളതാണ് (‘മദ്ഖൂൽ’) എന്നാണ്. അതെങ്ങനെ അപ്രകാരമല്ലാതിരിക്കും? സത്യം ഒന്ന് മാത്രമാണ്-വിവിധങ്ങളല്ല- എന്ന ഇമാം മാലികിൽ നിന്നും വിശ്വസ്തർ റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യപ്പെട്ടതിനെതിരാണ്. ഇത് മുന്യുദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതുതന്നെയാണ് സ്വഹാബികളുടെയും താബിഉകളുടെയും മുജ്തഹിദുകളായ നാല് ഇമാമുകളുടെയും മറ്റും നിലപാട്.

ഇബ്നു അബ്ദിൽ ബർദ് പറഞ്ഞു (2/88): “വിപരീതങ്ങളായ രണ്ട് നിലപാടുകളും ശരിയാണ് എന്നുണ്ടെങ്കിൽ, സലഫുകളിൽ ചിലർ മറ്റു ചിലരുടെ ഇജ്തിഹാദും വിധികളും ഫത്വകളും തിരുത്തുകയില്ലായിരുന്നു. ഒരു കാര്യവും അതിന്റെ വിപരീതവും ഒന്നിച്ച് ശരിയാകുമെന്നത് ബുദ്ധി അംഗീകരിക്കുന്നില്ല. ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞ വൻ എത്ര നല്ലവൻ:

വിപരീതങ്ങളായ രണ്ടെണ്ണം ഒരുമിച്ച് ശരിയാണെന്ന് പറയുന്നതാണ് അസംഭവ്യമായതിൽ ഏറ്റവും മോശമായത്.”⁸

ഇനി പറയുകയാണെങ്കിൽ, “ഇമാം മാലികിൽനിന്നുള്ള ഈ റിപ്പോർട്ട് അസത്യമാണെന്ന് സ്ഥിരപ്പെടുകയാണെങ്കിൽ അദ്ദേഹം പിന്നെയെന്തിനാണ് തന്റെ പുസ്തകമായ മുവത്വയിലേക്ക് ജനങ്ങളെ ഒരുമിച്ച് കൊണ്ടുവരുന്നതിൽനിന്നും അൽമൻസൂറിനെ വിലക്കിയത്? അദ്ദേഹത്തിന് അത് സമ്മതിച്ച് കൂടായിരുന്നോ?”

ഞാൻ (അൽബാനി) പറയുന്നു: “ഇതിന് മറുപടിയായി ഞാൻ കണ്ടെത്തിയതിൽ ഏറ്റവും നല്ല ഉദ്ധരണി, ഹാഫിദ് ഇബ്നു കമീർ ശർഹ് ഇഖ്തിസാർ ഉലൂമിൽ ഹദീഥി(പേജ് 31)ൽ ഇമാം മാലികിൽനിന്നും ഉദ്ധരിക്കുന്നതാണ്. അദ്ദേഹം (ഇമാം മാലിക്) പറഞ്ഞു: “ജനങ്ങൾ ഒരുമിച്ച് കൂടുകയും നാം മനസ്സിലാക്കാത്ത പല കാര്യങ്ങളും മനസ്സിലാക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്”.

ഹാഫിദ് ഇബ്നു കമീർ പറഞ്ഞതുപോലെ, ഇത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അറിവിന്റെ പൂർണ്ണതയുടെയും നീതിബോധത്തിന്റെയും ഭാഗമാണ്. അപ്പോൾ സർവ ഭിന്നതയും തിന്മയാണ്, കാര്യമല്ല! എന്ന് സ്ഥിരപ്പെട്ടു. എന്നാൽ, അതിൽ ജനങ്ങൾക്ക് ആക്ഷേപാർഹമായതുണ്ട്- മദ്ഹബീ പക്ഷപാതിത്വം കാണിക്കുന്നവരിലെ ഭിന്നതപോലെ. അതിൽ ആക്ഷേപാർഹമല്ലാത്തതുമുണ്ട്- സ്വഹാബികളുടെയും താബിഉകളുടെയും ഭിന്നതപോലെ. അല്ലാഹു നമ്മെ അവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഒരുമിച്ച് കൂട്ടട്ടെ! അവരുടെ പാത പിൻപറ്റാൻ നമുക്ക് തൗഫീഖ് നൽകുകയും ചെയ്യട്ടെ.

അതിനാൽ, സ്വഹാബികളുടെ ഭിന്നത മുഖല്ലിദുകളുടെ ഭിന്നതപോലെയല്ലെന്ന് വ്യക്തമായി. ചുരുക്കത്തിൽ, സ്വഹാബികൾ ഭിന്നിച്ചത് അനിവാര്യ സാഹചര്യത്തിലാണ്. മാത്രമല്ല, അവർ ഭിന്നതയെ വെറുക്കുകയും സാധ്യമാവുന്നവിധം അതൊഴിവാക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

⁷ ഇബ്നു അബ്ദിൽ ബർദ്ദിന്റെ അൽഇൻതിഖാഅ് (41); ഹാഫിദ് ഇബ്നു അസാകിറിന്റെ കൾഫൂൽ മുഗത്ഥാ ഫീ ഫദ്ലിൽ മുവത്വ (പേജ് 6-7); ദഹബിയുടെ തദ്കിറത്തുൽ ഹുഫ്ഫാജ് എന്നീ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ പരിശോധിക്കുക.
⁸ ജാമിഉ ബയാനിൽ ഇൽമ് (2/88)

എന്നാൽ, മുഖല്ലിദുകൾ- പല സാഹചര്യങ്ങളിലും അവരിലുള്ള അഭിപ്രായവ്യത്യാസങ്ങൾ ഒഴിവാക്കാൻ സാധിക്കുമെങ്കിലും-അവർ യോജിക്കുകയോ അതിന് വേണ്ടി പരിശ്രമിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. മറിച്ച്, അവർ അതിനെ അംഗീകരിക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. അതിനാൽ, ഈ രണ്ട് ഭിന്നതകൾക്കുമിടയിൽ എത്രമാത്രം അന്തരമുണ്ട്. ഇതാണ് കാരണത്തിന്റെ വിഷയത്തിലുള്ള വ്യത്യാസം.

ബി. എന്നാൽ, അതിന്റെ ഫലത്തിന്റെ ഭാഗത്തുള്ള വ്യത്യാസം സുവ്യക്തമാണ്. സ്വഹാബികൾ, ശാഖാപരമായ കാര്യങ്ങളിൽ അഭിപ്രായ ഭിന്നതയിലായിട്ടും ബാഹ്യമായ ഐക്യം കാത്തുസൂക്ഷിക്കാൻ അവർ ശ്രമിച്ചിരുന്നു. അവരെ ഭിന്നിപ്പിക്കുന്ന എല്ലാ കാര്യങ്ങളിൽനിന്നും അണികൾ ഭിന്നിക്കുന്നതിൽനിന്നും അവർ അകന്ന് നിന്നിരുന്നു. ഉദാഹരണത്തിന് അവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ (നമസ്കാരത്തിൽ) ‘ബിസ്മി’ ഉറക്കെ ചൊല്ലുന്നത് അനുവദനീയമായി കണ്ടവരും അനനുവദനീയമായി കണ്ടവരുമുണ്ടായിരുന്നു. അവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ (നമസ്കാരത്തിൽ) കൈകളുയർത്തുന്നത് നല്ലതായി കണ്ടവരും, അങ്ങനെയല്ലാത്തവരും ഉണ്ടായിരുന്നു. അവരിൽ സ്ത്രീയെ തൊട്ടാൽ വുള്ള മുറിയുമെന്ന് കരുതിയവരും അതല്ലാത്തവരുമുണ്ടായിരുന്നു. അതോടൊപ്പം, അവരെല്ലാം ഒരൊറ്റ ഇമാമിന് പിന്നിൽനിന്നാണ് നമസ്കരിച്ചിരുന്നത്. അഭിപ്രായ ഭിന്നതയുടെ പേരിൽ ഒരു ഇമാമിന് പിന്നിൽ നമസ്കരിക്കുന്നതിനെ അവരാരും അവജ്ഞയോടുകൂടി കണ്ടില്ല.

എന്നാൽ മുഖല്ലിദുകളാകട്ടെ, അവരിലുള്ള ഭിന്നത ഇതിന്റെ നേരെ വിപരീതമാണ്; രണ്ട് സാക്ഷ്യവാക്യങ്ങൾ (ശഹാദതൈനി)ക്ക് ശേഷമുള്ള ഏറ്റവും വലിയ റുക്നായ നമസ്കാരത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ മുസ്ലിംകൾ ഭിന്നിക്കാൻ അതിടയാക്കി. അവർ ഒരു ഇമാമിന് പിന്നിൽ ഒരുമിച്ച് നമസ്കരിക്കാൻ വിസമ്മതിക്കുന്നു. അവരുടെ തെളിവ് ഇതാണ്- സ്വന്തം മദ്ഹബിലുള്ളതല്ലാത്ത ഇമാമിന്റെ നമസ്കാരം നിഷ്ഫലമാണ്- അല്ലെങ്കിൽ വെറുക്കപ്പെട്ടതാണ് എന്ന്. ഇത് നാം കുറെ കണ്ടിട്ടുള്ളതും കേട്ടിട്ടുള്ളതുമാണ്- നാമല്ലാത്തവരും അത് കണ്ടത് പോലെ . എങ്ങനെ അപ്രകാരമല്ലാതിരിക്കും?! അത് വെറുക്കപ്പെട്ടതും നിഷ്ഫലവുമാണെന്ന് ഇന്നുള്ള ചില അറിയപ്പെടുന്ന മദ്ഹബ് ഗ്രന്ഥങ്ങൾ വിധി നൽകുന്നു! ഇതിന്റെ ഫലമായി ഇന്ന് ചില വലിയ ജുമുഅ പള്ളികളിൽ നാല് മിഹ്റാബുകൾ കാണുന്നു. അതിൽ നാല് ഇമാമുകൾ തുടരെ നമസ്കാരത്തിന് നേതൃത്വം നൽകുന്നു. മറ്റൊരു ഇമാം നമസ്കാരത്തിനായി നിൽക്കുമ്പോൾ, ജനങ്ങൾ അവരുടെ ഇമാമിനെ കാത്തുനിൽക്കുന്നതായും കാണുന്നു!!

എന്നാൽ ചില മുഖല്ലിദുകൾക്കിടയിലുള്ള ഭിന്നത ഇതിനേക്കാൾ കടുപ്പമേറിയ അവസ്ഥയിലെത്തിയിരിക്കുന്നു, ഉദാഹരണത്തിന് ഹനഫികളും ശാഫിഇകളും തമ്മിൽ വിവാഹംകഴിക്കുന്നതിലുള്ള വിലക്ക്. പിന്നീട് “മുഹ്തി അഥ്ഥഖലൈൻ” (മനുഷ്യരുടെയും ജിന്നുകളുടെയും മുഹ്തി) എന്ന അപരനാമത്തിൽ അറിയപ്പെടുന്ന ഒരു പ്രസിദ്ധ ഹനഫീ പണ്ഡിതൻ ഹനഫീ പുരുഷന്മാർക്ക് ശാഫിഇ സ്ത്രീകളെ വിവാഹം കഴിക്കുന്നത് അനുവദിച്ചുകൊണ്ട് ഒരു ഫത്വ നൽകുകയുണ്ടായി. അതിനദ്ദേഹം പറഞ്ഞ കാരണം: “വേദക്കാരികൾക്കുള്ള (അഹ്ലുൽ കിതാബ്) സ്ഥാനം അവൾക്ക് നൽകിക്കൊണ്ട്!”⁹

അതിൽനിന്നും മനസ്സിലാകുന്നത്- രചനകൾ മനസ്സിലാക്കുന്നത് അവരിൽ പരിഗണനീയാർഹമാണ്- മറിച്ചുള്ളത് അനുവദനീയമല്ല എന്നാണ്. അതായത്, ശാഫിഇ പുരുഷൻ ഹനഫീ സ്ത്രീയെ വിവാഹം കഴിക്കുന്നത് മുസ്ലിം സ്ത്രീക്ക് ജൂതനെയോ ക്രിസ്ത്യാനിയെയോ വിവാഹം കഴിക്കാൻ പാടില്ലാത്തത് പോലെയാണ്?!!

സലഫുകളുടെ ഭിന്നതയിൽനിന്നും വ്യത്യസ്തമായി പിൽക്കാലക്കാരുടെ ഭിന്നതയുടെയും അതിൽതന്നെ ഉറച്ച് നിൽക്കുന്നതിന്റെയും ഫലമായുണ്ടായ വിപത്തുകൾ മനസ്സിലാക്കാൻ ബുദ്ധിയുള്ളവർക്ക് ധാരാളം ഉദാഹരണങ്ങളിൽനിന്നുള്ള ഈരണ്ട് ഉദാഹരണങ്ങൾതന്നെ മതിയാകും. സലഫുകളുടെ ഭിന്നത കാരണം സമുദായത്തിന് വിപത്തുകളൊന്നും ഉണ്ടായില്ല. അതു

⁹ മാലായജുസു ഫീഹിൽ ഖിലാഫ് (പേജ് 65-72) എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ എട്ടാം അധ്യായം കാണുക. അവിടെ നാം സൂചിപ്പിച്ച കാര്യങ്ങൾക്കുള്ള ധാരാളം ഉദാഹരണങ്ങൾ കാണാം. അവയിൽ ചിലത് അൽ അസ്ഹറിലെ പണ്ഡിതന്മാരിലും സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ട്!
¹⁰ അൽബഹ്റൂർറാഇഖ്.

കൊണ്ടുതന്നെ, മതത്തിൽ ഭിന്നതയുണ്ടാക്കുന്നത് വിരോധിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ആയത്തുകളിൽ ഉൾപ്പെടുന്നതിൽ നിന്നും സലഫുകൾ രക്ഷപ്പെട്ടവരാണ്. പിൽക്കാലക്കാരുടെ സ്ഥിതി ഇതിന് വിപരീതമാണ്. അല്ലാഹു നമ്മെയെല്ലാവരെയും നേരായ പാതയിലൂടെ വഴിനടത്തട്ടെ.

ഇവിടെ പ്രസ്താവിക്കപ്പെട്ട അവരുടെ അഭിപ്രായ ഭിന്നത അവരുടെയിടയിൽ മാത്രമായി ഒരു അടുക്കലും ദർവത്ത് നൽകപ്പെടേണ്ട സമുദായങ്ങളിലേക്ക് എത്താതിരിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നെങ്കിൽ, കാര്യങ്ങൾ എത്ര നന്നായിരുന്നേനെ. എന്നാൽ, ഖേദകരമെന്ന് പറയട്ടെ! ലോകത്തിന്റെ വിവിധ ഭാഗങ്ങളിലുള്ള മറ്റ് അവിശ്വാസികളായ സമൂഹങ്ങളിലേക്ക് ഇത് എത്തുവാൻ അവർ അനുവദിച്ചു. ഈ ഭിന്നതകാരണം കൂട്ടമായി അവർ ദീനിലേക്ക് പ്രവേശിക്കുന്നതിൽനിന്നും തടയപ്പെട്ടു! ബഹുമാന്യനായ ഉസ്താദ് മുഹമ്മദുൽ ഗസാലിയുടെ ഉലാം മിനൽഗർബ് (പേജ് 200) എന്ന പുസ്തകത്തിൽ ഒരു സംഭവം ഉദ്ധരിക്കുന്നുണ്ട്:

“അമേരിക്കയിലെ പ്രിൻസ്ടൺ സർവ്വകലാശാലയിൽ സംഘടിപ്പിച്ച ഒരു സമ്മേളനത്തിൽ നടന്ന സംഭവമാണ്. ഓറിയന്റലിസ്റ്റുകൾക്കും ഇസ്ലാമിന്റെ എതിരാളികൾക്കും അനുകൂലമായ ഒരു ചോദ്യം അതിൽ പങ്കെടുത്ത ഒരു വക്താവ് ചോദിച്ചു:

“ഇസ്ലാമിലേക്ക് പ്രബോധനം ചെയ്യുമ്പോൾ, അതിനെ നിർവചിക്കുവാൻ ഏത് അധ്യാപനമാണ് അവർ ലോകർക്ക് മുന്നിൽവെക്കുക? സുന്നികൾ മനസ്സിലാക്കിയ ഇസ്ലാമിക് അധ്യാപനമാണോ? അല്ല, ഇമാമി ശിആയോ സൈദി ശിആയോ മനസ്സിലാക്കിയ ഇസ്ലാമിക് അധ്യാപനമോ? ഇവരും അവരുമെല്ലാം വീണ്ടും അവർക്കിടയിൽ വിഭജിച്ചിരിക്കുന്നു. അവരിൽ ഒരു വിഭാഗം, ഒരു പരിധിക്കുള്ളിൽനിന്നുകൊണ്ട് പുരോഗമനപരമായി ചിന്തിക്കാമെന്ന് കരുതുന്നു. മറ്റൊരു വിഭാഗം, യാഥാസ്ഥിതിക ചിന്ത മതിയെന്ന് നിർബന്ധബുദ്ധിയോടെ വിശ്വസിക്കുന്നു.

ചുരുക്കത്തിൽ, ഇസ്ലാം പ്രബോധനം ചെയ്യുന്നവർ പ്രബോധിതരെ അനിശ്ചിതത്വത്തിൽ ഉപേക്ഷിക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. കാരണം അവർ സ്വയംതന്നെ പരിഭ്രമത്തിലാണ്.”¹¹

അല്ലാമാ മുഹമ്മദ് സുൽത്താൻ അൽ മഅ്സൂമി (റഹിമഹുല്ലാ)യുടെ ഹദീയത്തുസ്സുൽത്താൻ ഇല മുസ്ലിമീ ബിലാദ് ജാബാൻ (ജപ്പാനിലെ മുസ്ലിംകൾക്കുള്ള സുൽത്താന്റെ പാരിതോഷികം) എന്ന ലേഖനത്തിന്റെ മുഖവുരയിൽ ലേഖകൻ പറയുന്നു:

“ജപ്പാനിലെ നഗരങ്ങളായ ടോക്യോവിലെയും കിഴക്കേ അറ്റത്തുള്ള ഒസാകയിലേയും മുസ്ലിംകൾ എനിക്ക് ഒരു ചോദ്യം തന്നു: “എന്താണ് യഥാർത്ഥത്തിൽ ഇസ്ലാം ദീൻ? മദ്ഹബ്ബ് എന്നാൽ എന്താണ്? മുസ്ലിമിയായ ഒരുവന് നാലിലൊരു മദ്ഹബ്ബ് സ്വീകരിക്കൽ നിർബന്ധമു

¹¹ ഇപ്പോൾ ഞാൻ പറയുന്നു: ഈയടുത്ത കാലത്തിറങ്ങിയ മുഹമ്മദുൽ ഗസ്സാലിയുടെ അസ്സുന്നതു അന്നബവിയു ബയ്ന അഹ്ലുൽ ഫിഖ്റാ വ അഹ്ലുൽഹദീഥ് (പ്രവാചക സുന്നത്തു, കർമ്മശാസ്ത്രത്തിന്റെ ആളുകളുടെയും ഹദീഥിന്റെ ആളുകളുടെയും ഇടയിൽ) എന്നത് പോലെയുള്ള പുസ്തകങ്ങളിൽനിന്നും ഒരു കാര്യം ഉറപ്പിച്ച് പറയാം. “അവർ സ്വയം പരിഭ്രമത്തിലാണ്” എന്ന വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ട പ്രബോധകരിൽ അദ്ദേഹവും ഉൾപ്പെടും! ഇതിന് മുമ്പുതന്നെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചില സംസാരങ്ങളിലും നാമുമായുള്ള സംഭാഷണങ്ങളിലും ചില കർമ്മശാസ്ത്ര വിഷയങ്ങളിൽ നടന്ന ചർച്ചകളിലും നമുക്കത് ബോധ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ഇതുപോലെയുള്ള അ വ്യക്തതയും സുന്നത്തിൽനിന്നുള്ള വ്യതിയാനങ്ങളും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചില രചനകളിലും കാണാവുന്നതാണ്. ഹദീഥുകൾ ‘സ്വഹീ ഹും ഉലൂഹും’ എന്ന് വിധിക്കുന്നതിൽ അദ്ദേഹം ബുദ്ധിയെയാണ് ആശ്രയിക്കാറുള്ളത്. അവയിൽ ഹദീഥ് നിദാന ശാസ്ത്രത്തിലേക്കോ അതിന്റെ അടിസ്ഥാന നിയമങ്ങളിലേക്കോ ആ വിഷയത്തിൽ അറിവുള്ളവരിലേക്കോ മടങ്ങാറില്ല. മറിച്ച്, തനിക്ക് പ്രിയങ്കരമായി തോന്നുന്നത് ദുർബലമാണെങ്കിൽ പോലും സ്വഹീഹാണെന്ന് വിധിക്കും! ബുഖാരിയും മുസ്ലിമും ഏകോപിച്ച് ഉദ്ധരിച്ച സ്ഥിരപ്പെട്ട ഹദീഥാണെങ്കിൽ പോലും. അദ്ദേഹത്തിന് ഇഷ്ടപ്പെട്ടിട്ടില്ലെങ്കിൽ അത് ദുർബലമാണെന്ന് വിധിക്കുകയും ചെയ്യും. ഫിഖ്റുസ്സീറ എന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗ്രന്ഥത്തിലെ ഹദീഥുകൾക്കുള്ള തഖ്റീജിന്റെ മുമ്പായി നാം നൽകിയ ആമുഖത്തിനുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുബന്ധത്തിൽ ഇത് വ്യക്തമായി കാണാവുന്നതാണ് (നാലാം പതിപ്പ്). ഞാൻ ഇതിന് മുതിർന്നത് നമ്മുടെ അസ്ഹരീ സഹോദരങ്ങളിൽ ഒരാൾ മുഖേന അദ്ദേഹം ആവശ്യപ്പെട്ടതനുസരിച്ചാണ്. സുന്നത്തിനോടും നബിചരിത്രത്തോടുമുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ താൽപര്യം കൊണ്ടും മറ്റ് കലർപ്പുകളിൽനിന്നും അതിനെ സംരക്ഷിക്കുക എന്ന ആഗ്രഹം കൊണ്ടുമാണ് ഇതെന്ന് കരുതി ഞാനതിന് സന്നദ്ധനായി. അതോടൊപ്പം നമ്മുടെ സന്തോഷം പ്രസ്തുത അനുബന്ധത്തിൽ അദ്ദേഹം പ്രകടിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്- “ഈ ഗ്രന്ഥത്തിലെ ഹദീഥുകളെ സംബന്ധിച്ച് ” എന്നശീർഷകത്തിൽ-സ്വഹീഹായ ഹദീഥുകൾ തിരസ്കരിക്കുന്നതിലും ദുർബലമായ ഹദീഥുകൾ സ്വീകരിക്കുന്നതിലുമുള്ള തന്റെ രീതിശാസ്ത്രം അവിടെ വിശദീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഹദീഥുകളുടെ ഉള്ളടക്കം (മത്ന്) മാത്രം നോക്കിക്കൊണ്ടാണ് ഇങ്ങനെ ചെയ്യുന്നത്. വാസ്തവത്തിൽ അതിലൂടെ വൈജ്ഞാനികമായ ഈതഖ്റീജിന് തന്റെയടുക്കൽ യാതൊരു വിലയുമില്ലായെന്ന് വായനക്കാരെ തോന്നിപ്പിക്കുകയാണ് അദ്ദേഹം ചെയ്തത്.....ധാരാളം പണ്ഡിതന്മാർ അദ്ദേഹത്തിന് മറുപടി നൽകിയിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വ്യതിയാനവും അനിശ്ചിതത്വവും വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഞാൻ കണ്ടതിൽവെച്ച് ഏറ്റവും നല്ലത് നമ്മുടെ സഹോദരനായ ഡോ. റബീഉബ്ബനു ഹാദീ അൽ മദ്ഖലി അൽമുജാഹിദ് എന്ന അഹ്ഗാനി മാസിക (ലക്കം 9-11)യിൽ നൽകിയ മറുപടിയും ബഹുമാന്യ സഹോദരൻ സാലിഹു ബ്നു അബ്ദുൽ അസീസ് ആലുശൈഖിന്റെ അൽമിഅ്യാറുലി ഇൽമിൽ ഗസാലി (ഗസാലിയുടെ അറിവിന്റെ മാനദണ്ഡം) എന്ന രചനയുമാണ്.

ണ്ടോ? അതായത്: മാലികിയോ ഹനഫിയോ, ശാഫിയോ മറ്റുള്ളവയോ ആകൽ, അതല്ല, അത് നിർബന്ധമല്ല എന്നാണോ?

കാരണം, ഇവിടെയുള്ള ജപ്പാൻകാരായ ബുദ്ധിജീവികളിൽനിന്നുള്ള വിവിധ വിഭാഗങ്ങൾ ഇസ്ലാം സ്വീകരിക്കുവാനും ഈമാനിന്റെ പവിത്രതകൊണ്ട് ഉൽകൃഷ്ടരാകുവാനും തീരുമാനിച്ചപ്പോൾ ഇവിടെ അഭിപ്രായവ്യത്യാസവും അനഭിലഷണീയമായ തർക്കങ്ങളും ഉടലെടുത്തു. ടോക്യോയിലുള്ള ചില മുസ്ലിംകളെ ഇത് ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചപ്പോൾ, ഇന്ത്യക്കാരായ ചിലർ പറഞ്ഞു: “ഇമാം അബൂഹനീഫയുടെ മദ്ഹബ്ബ് സ്വീകരിക്കുന്നതാണ് അവർക്ക് അനുയോജ്യമായത്. കാരണം ഈ സമുദായത്തിന്റെ വിളക്കാണ് അദ്ദേഹം”.

ഇന്തോനേഷ്യ(ജാവ)ക്കാരായ ചിലർ പറഞ്ഞു: “അവർ ശാഫിയായാകണം”!

അവരുടെ സംസാരം കേട്ട ജപ്പാനികൾ വളരെയധികം അത്ഭുതപ്പെട്ടു. അങ്ങനെ അവർ അനിശ്ചിതത്വത്തിലായി. അതിനാൽ, മദ്ഹബിന്റെ വിഷയം അവർ ഇസ്ലാമാശ്ലേഷിക്കുന്നതിനുള്ള മാർഗ്ഗതടസ്സമായിത്തീർന്നു”!

ശൈഖ് മുഹമ്മദ് നാസിറുദ്ദീൻ അൽ അൽബാനി (റഹി)

ഗ്രന്ഥം: സിഫത്തു സ്വലാത്തിനബിയ്യി മിനത്തക്ബീരി ഇലത്തസ്ലീമി ക അനക തറാഹാ
വിവർത്തനം: മുഹമ്മദ് സിയാദ്